

Wspólne Inwestycje Społeczne

Czym jest Wspólna Inwestycja Społeczna?

Wspólna Inwestycja Społeczna (WIS) to przedsięwzięcie zmierzające do przeprowadzenia testu innowacji społecznej z wykorzystaniem mechanizmu płatności za rezultaty, wzorowane na Social Impact Bonds (SIB). Jest realizowane w ramach Projektu „TRUST BON – inwestycja w społecznie opłacalny efekt”.

Polega ono na realizacji przez Usługodawcę w określonym miejscu i czasie działań służących rozwiązywaniu problemu społecznego wskazanego przez Właściciela Problemu (np. samorząd). Rezultatem tych działań jest pozytywna i wymierna zmiana w życiu Odbiorców Usług. To oni są tą grupą, wokół której skupiają się wszystkie działania WIS.

Dla zapewnienia płynności finansowej działań podejmowanych przez Usługodawcę w WIS uczestniczy Inwestor, który udostępnia własne środki finansowe i ma prawo oczekiwać określonego zwrotu z inwestycji.

Doświadczenia zagraniczne

Mechanizm SIB po raz pierwszy zastosowano w 2010 r. w angielskim mieście Peterborough. Inicjatorem tego projektu było ministerstwo sprawiedliwości, a jego celem – zmniejszenie poziomu recydywy więźniów odsiadujących krótkie wyroki w miejscowym więzieniu. Problem był duży, bo według badań 60% takich więźniów było ponownie osadzanych w ciągu roku od wyjścia na wolność.

Przed rozpoczęciem projektu ani państwo, ani samorząd nie świadczyły systemowej pomocy osobom wychodzącym na wolność (np. w znalezieniu pracy, walce z nałogami czy reintegracji ze społeczeństwem). Roczny koszt utrzymania jednej osoby w więzieniu w Peterborough wynosi ponad 40 000 funtów, zmniejszenie recydywy oznaczałoby więc znaczne oszczędności. Ustalono, że sukcesem projektu będzie zmniejszenie recydywy o 10%. Znalaziono Usługodawców i pozyskano Inwestorów, którzy przekazali 5 mln funtów. Władze lokalne zadeklarowały, że jeśli projekt się powiedzie, to zwrócą Inwestorom zainwestowane środki wraz z oprocentowaniem.

Projekt w Peterborough zakończył się w 2015 r. Osiągnięto zakładane rezultaty, Inwestorom wypłacono zainwestowane środki i premię, a brytyjskie ministerstwo sprawiedliwości zdecydowało się na powielenie tego rozwiązania w innych hrabstwach Wielkiej Brytanii.

Do dziś na świecie uruchomiono 108 projektów wykorzystujących ten mechanizm.

Budowanie modelu WIS

Prace nad modelem WIS w ramach Projektu TRUST BON w dużej mierze bazowały na doświadczeniach zagranicznych, które musiały zostać zaadaptowane do polskich uwarunkowań, wynikających m.in. z przepisów prawa oraz możliwości i potrzeb samorządów zainteresowanych wdrożeniem WIS.

Podstawą prawną tworzenia WIS w Polsce jest tzw. ustawa wdrożeniowa¹, która pozwala korzystać ze szczególnych rozwiązań wyłączających klasyczne mechanizmy zamawiania usług na podstawie ustawy o zamówieniach publicznych i ustawy o działalności pożytku publicznego. Zgodnie z tą ustawą punktem wyjścia do budowania WIS będzie zawiązanie partnerstwa z wybranymi samorządami przystępującymi do Projektu TRUST BON jako partnerzy publiczni.

Obszary tematyczne

Pilotażowe WIS będą realizowane głównie w **dwóch obszarach: usług opiekuńczych i wsparcia dla osób starszych** oraz **pieczy zastępczej**. Także każdy inny obszar wpisujący się w szeroko rozumianą opiekę będzie mógł być przetestowany w ramach WIS.

Czas trwania

Realizacja WIS, ze względu na harmonogram Projektu TRUST BON, wyniesie maksymalnie 3 lata.

Budżet

Pierwsze WIS będą dopasowane do budżetu i skali potrzeb poszczególnych Właścicieli Problemu (samorządów) i wstępnie są szacowane od kilkudziesięciu do kilkuset tysięcy złotych.

Liczba Odbiorców Usług

Pilotażowe WIS są adresowane do grup Odbiorców Usług liczących od kilku do kilkuset osób.

¹ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020.

Uczestnicy WIS

Istotą wdrożenia WIS jest rozwiązanie konkretnego problemu społecznego określonej grupy osób, a więc zmiana ich sytuacji życiowej, np. zwiększenie samodzielności osób starszych i umożliwienie im pozostania jak najdłużej w miejscu zamieszkania. To Odbiorcy Usług są podmiotem wszystkich działań uruchamianych w ramach mechanizmu WIS. Poza nimi kluczowymi uczestnikami WIS są: Organizator WIS, Fundusz WIS, Właściciel Problemu (samorząd), Usługodawca, Inwestor i tzw. Ewaluator Rezultatu.

Odbiorcy Usług

To osoby, których dotyczy problem społeczny rozwiązywany w ramach WIS i które korzystają z dostarczanych w ramach WIS usług (np. dzieci wychodzące z pieczy zastępczej albo samotni seniorzy, którzy mają kłopoty z samodzielnym funkcjonowaniem).

Co ważne, Odbiorcy Usług nie są związani umową cywilno-prawną z żadnym z pozostałych uczestników WIS. W zależności od tego, co jest istotą WIS, czyli tego, na co umawiają się jej uczestnicy, udział Odbiorcy Usług może być potwierdzany pisemną deklaracją lub wskazaniem przez Właściciela Problemu.

Właściciel Problemu

To podmiot, do którego zadań należy reagowanie na problem społeczny rozwiązywany w ramach WIS i który płaci za osiągnięte w ramach WIS Rezultaty (jeśli zostanie osiągnięte Kryterium Wypłaty). W Projekcie TRUST BON Właścicielami Problemu będą samorządy gminne i powiatowe.

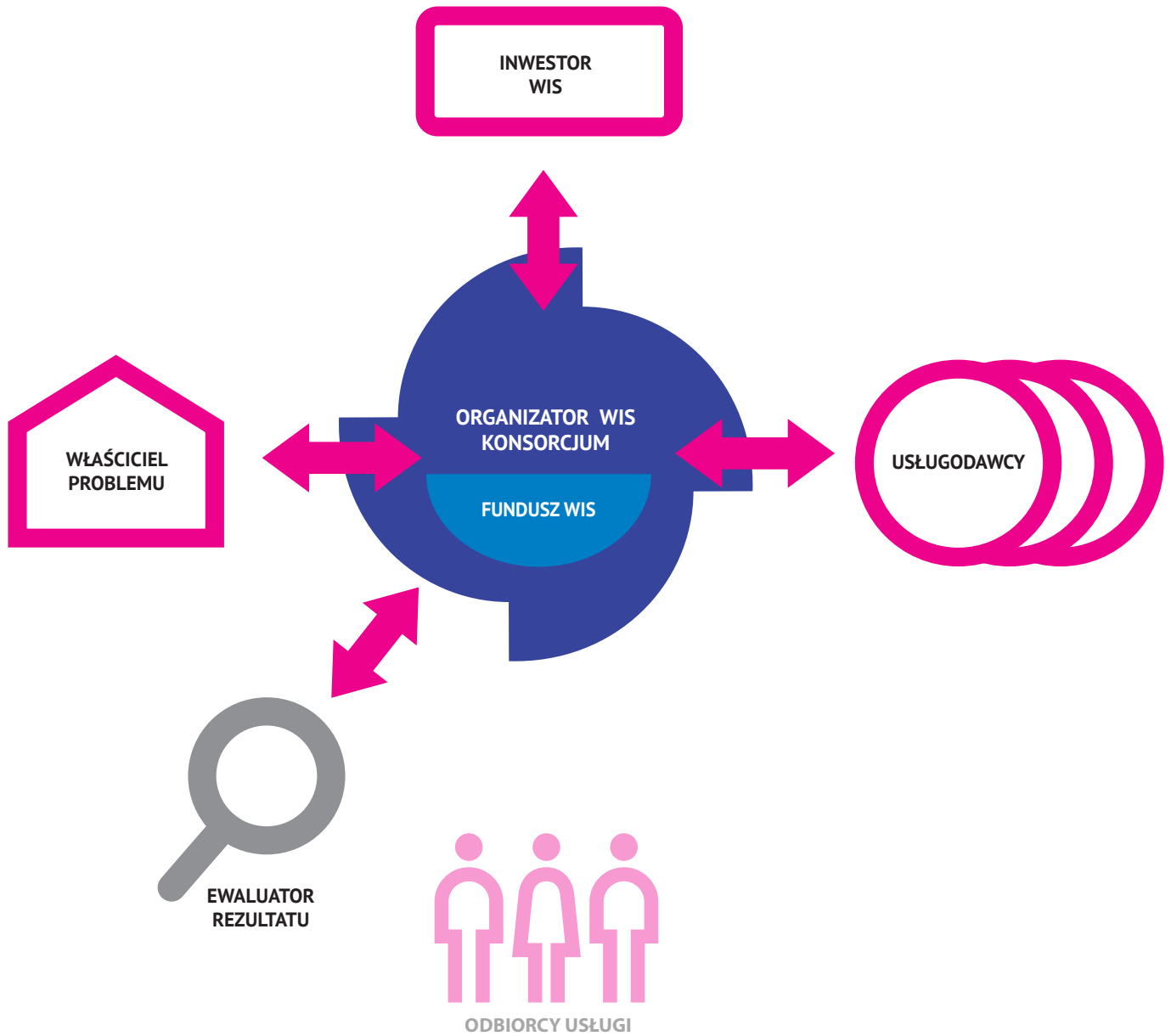
Usługodawca

To podmiot realizujący usługi w ramach WIS. W Projekcie TRUST BON w tej roli wystąpią głównie organizacje pozarządowe, choć nie jest wykluczony także udział podmiotów komercyjnych.

Inwestor

To zainteresowana zmianą społeczną osoba fizyczna lub prawna, która z własnych środków zapewnia płynność finansową dla działań Usługodawcy podejmowanych w ramach WIS i która może oczekiwać w zamian określonego zwrotu z inwestycji. Możliwe jest, by WIS posiadała więcej niż jednego Inwestora.

Umowy między uczestnikami WIS

Ewaluator Rezultatu

To bezstronna osoba lub instytucja odpowiedzialna za pomiar Wyników WIS, która dokonuje wiarygodnej oceny, czy uzgodnione przez uczestników WIS Wskaźniki Wynikowe zostały osiągnięte. Ewaluator Wynikowy potwierdza, czy Kryterium Wynikowe zostało spełnione i daje sygnał do zapłaty.

Organizator WIS

Organizator WIS pełni bardzo szczególną rolę: mediatora, negocjatora i menadżera zarządzającego całym procesem, Funduszem WIS, przepływami finansowymi oraz komunikacją z pozostałymi uczestnikami WIS. Jego zadaniem jest pogodzenie i skoordynowanie interesów prawnych, motywacji finansowych i pozafinansowych oraz potencjału podmiotów tworzących WIS pochodzących z trzech diametralnie różnych kultur i sektorów oraz zawarcie z nimi umów. Organizator WIS kontroluje też działania Usługodawcy i rekrutuje Ewaluatora Wynikowego.

Fundusz WIS

Fundusz WIS to podmiot specyficzny dla Projektu TRUST BON. Ma on zapewnić jego wysoką jakość i trwałość. Jego zadaniem polega na wspieraniu testu innowacji w ramach WIS, czyli w praktyce na wejściu w rolę płatnika w przypadku, gdy założony Wynik nie zostanie osiągnięty.

Zgodnie z ideą WIS, nieosiągnięcie Wynikowego oznacza, że Właściciel Problemu nie dokonuje w ogóle płatności. Wtedy, o ile umowa między Organizatorem WIS a Inwestorem to zakłada, płatność za test innowacji dokonywana jest właśnie z Funduszu WIS.

Funkcjonowanie Funduszu WIS oznacza dla Właściciela Problemu i Inwestora bardziej przyjazne warunki udziału w innowacyjnym przedsięwzięciu oraz zwiększa szanse rozwoju możliwości finansowania projektów społecznych w formule płatności za rezultat.

Fundusz WIS to spółka kapitałowa o statusie non-profit. Kapitał spółki będzie pochodził od członków Konsorcjum realizującego Projekt TRUST BON oraz zostanie on wyposażony w środki publiczne wystarczające na zapłatę za test innowacji wszystkich WIS uruchomionych w ramach Projektu.

WIS w 10 krokach

Krok 1: identyfikacja problemu społecznego

Tworzenie WIS zaczyna się zwykle od zauważenia problemu społecznego, który dotyczy konkretnej grupy osób. Podczas dotychczasowej realizacji Projektu TRUST BON pomysły na obszary, w których mogą być realizowane WIS, zgłaszali najczęściej lokalni władarze (prezydenci, burmistrzowie i starostowie), pracownicy urzędów gmin, a także osoby odpowiedzialne za politykę społeczną (dyrektorzy i pracownicy MOPR, MOPS, GOPS).

Jednak równie dobrze może się zdarzyć, że problem społeczny, który warto rozwiązać z pomocą mechanizmu WIS, zostanie zidentyfikowany przez Usługodawcę. Jak pokazują doświadczenia zagraniczne, zazwyczaj z taką inicjatywą występują podmioty, który mają sposób na rozwiązanie danego problemu metodami dotychczas niewykorzystanymi w danym obszarze ze względu na ograniczenia formalne czy finansowe.

Krok 2: doprecyzowanie założeń WIS z Właścicielem Problemu

Aby osiągnąć w ramach WIS konkretną zmianę w życiu odbiorców usług, kluczowe jest wyznaczenie jasnego Rezultatu i określenie w miarę prostych wskaźników jego pomiaru. Konsekwencją ich ustalenia jest oszacowanie budżetu, który Właściciel Problemu może przeznaczyć na realizację WIS. Na tym etapie Organizator WIS prowadzi pierwsze ustalenia z Właścicielem Problemu w zakresie:

- dookreślenia problemu społecznego,
- zawężenia (wybrania) grupy Odbiorców Usług,
- określenia czasu i miejsca realizacji działań,
- określenia Rezultatu, Wskaźników Rezultatu i Kryterium Wypłaty oraz
- oszacowania budżetu WIS.

Krok 3: rekrutacja i negocjacje z Usługodawcą

Po wstępnym uzgodnieniu założeń WIS z Właścicielem Problemu Organizator WIS rozpoczyna rekrutację Usługodawcy i negocjacje prowadzące do ustalenia, czy te założenia są możliwe do osiągnięcia w określonym czasie. Organizator WIS może kilkakrotnie wracać do każdej ze stron z propozycją negocjowanych warunków.

Krok 4: dopracowanie i zawarcie umów z Właścicielem Problemu i Usługodawcą

Organizator WIS formalnie zawiera umowy, w pierwszej kolejności z Właścicielem Problemu, następnie z Usługodawcą.

Krok 5: pozyskanie Inwestora

Organizator WIS jest także odpowiedzialny także za znalezienie Inwestora i ustalenie warunków jego uczestnictwa w WIS. Inwestor, podejmując decyzję o udziale w WIS i partycypacji w ryzyku, będzie znał problem społeczny i wyne-gocjowane wcześniej warunki (m.in. Wskaźniki Rezultatu), ale przede wszystkim Właściciela Problemu i Usługodawcę.

Krok 6: wybór Ewaluatora Rezultatu

Organizator WIS musi też w odpowiednim czasie dokonać wyboru Ewaluatora Rezultatu, zaakceptowanego przez Właściciela Problemu. oraz podpisać z nim umowę.

Krok 7: uruchomienie WIS

Skutkiem zawarcia umów jest uruchomienie przez Organizatora WIS przepływów finansowych w ramach WIS i rozpoczęcie pracy Usługodawcy z Odbiorcami Usług.

Organizator WIS odgrywa kluczową rolę podczas realizacji WIS, prowadząc bieżący monitoring pracy Usługodawcy, podejmując decyzje w sytuacji zagrożenia osiągnięcia Wskaźników Rezultatu, zarządzając przepływami finansowymi w ramach WIS oraz Funduszem WIS, współpracując z Ewaluatorem Rezultatu, dokonując ewaluacji procesu oraz informując Właściciela Problemu i Inwestora o postępie realizacji Wskaźników Rezultatu. Warto dodać, że w Projekcie TRUST BON, dzięki stworzonej platformie informatycznej, wszyscy uczestnicy WIS będą mieli na bieżąco dostęp do określonych informacji, bez konieczności dodatkowej interwencji ze strony Organizatora WIS.

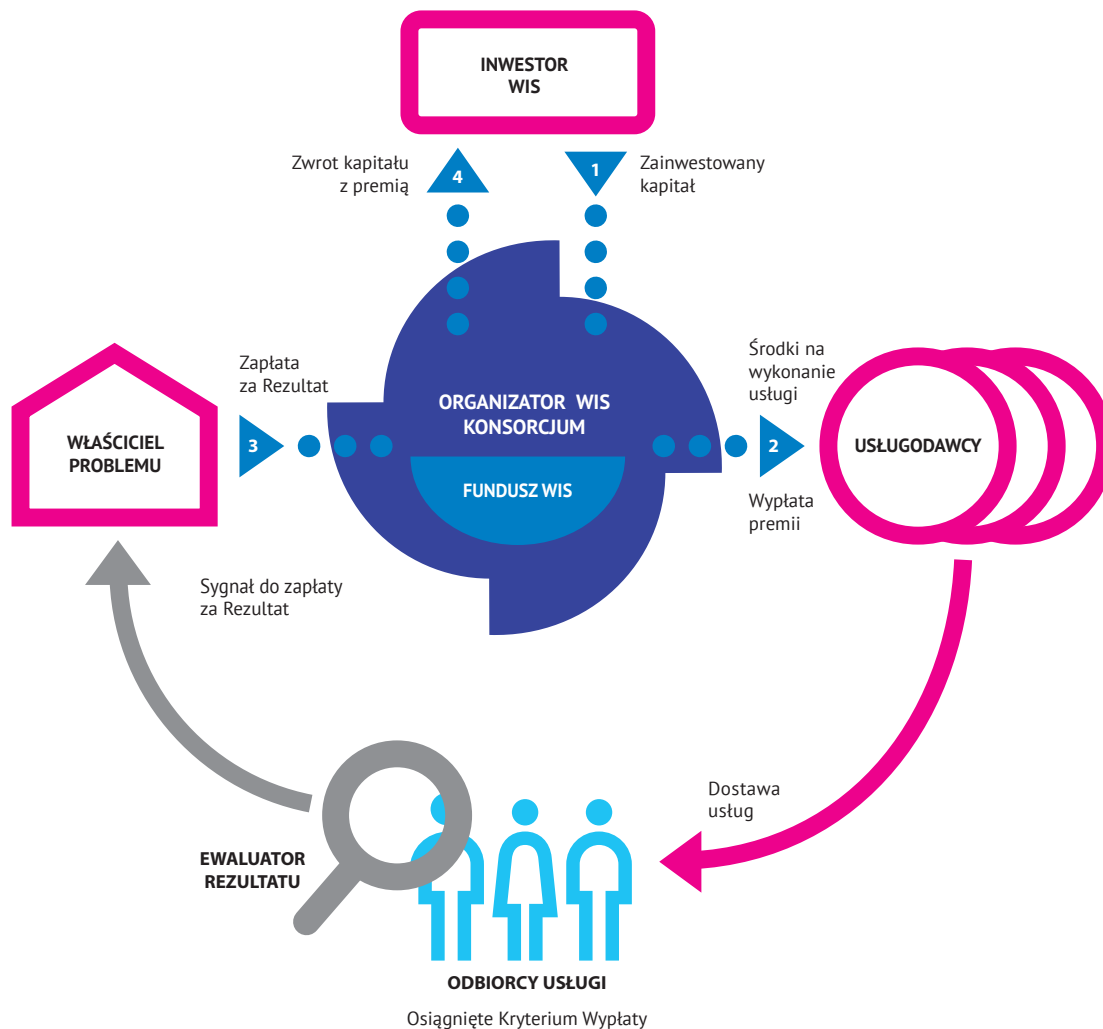
Krok 8: ewaluacja

W trakcie realizacji WIS prowadzone są: ewaluacja rezultatu, ewaluacja procesu oraz bieżąca kontrola realizacji WIS.

Krok 9: rozliczenie WIS – zapłata za Rezultat lub za test innowacji

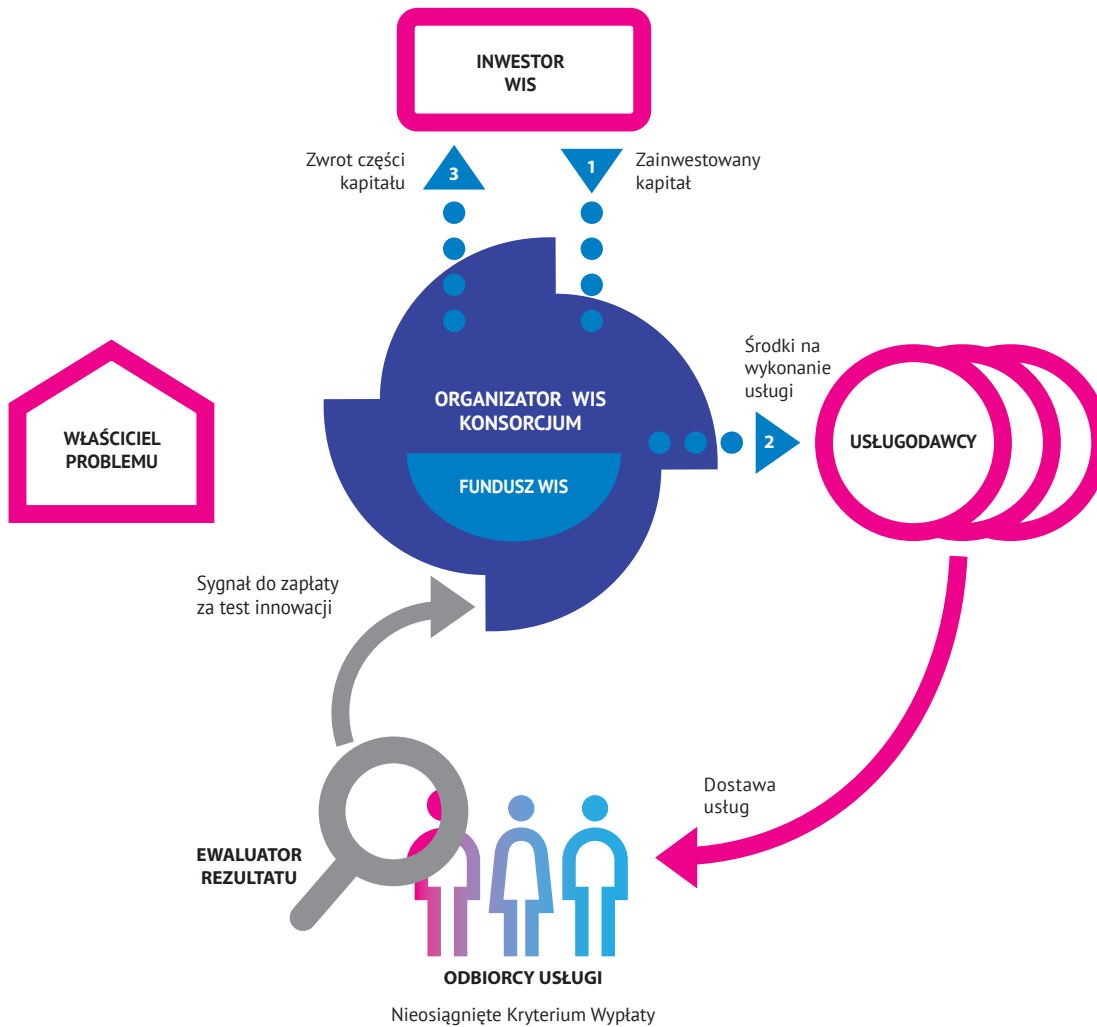
Jeśli Ewaluator Resultatu potwierdzi spełnienie ustalonego w umowach Kryterium Wyłaty, Właściciel Problemu dokonuje płatności.

Przeptywy finansowe w przypadku osiągnięcia Kryterium Wyłaty

Jeśli natomiast stwierdzi niespełnienie Kryterium Wyплаты, ewentualna płatność na rzecz Inwestora dokonywana jest ze środków Funduszu WIS jako zapłata za test innowacji.

Przepływy finansowe w przypadku nieosiągnięcia Kryterium Wyплаты

Krok 10: podsumowanie pilotażu i rozważenie kontynuacji

Poprzez Projekt TRUST BON i realizowane w jego ramach WIS chcemy zbudować trwałą i skuteczną mechanizm rozwiązywania problemów społecznych. Jeśli mechanizm WIS się sprawdzi, wykorzystując bogate doświadczenia z fazy pilotażu, rozważymy, na jakich zasadach warto kontynuować taki sposób wprowadzania zmiany społecznej – zarówno w miejscach i w obszarach tematycznych, w których przeprowadzimy pierwsze WIS, jak i w innych lokalizacjach i dziedzinach.

Korzyści dla uczestników WIS

Odbiorcy Usług – ich potrzeby i dobrobyt są nadrzędnymi wartościami, wokół których koncentruje się mechanizm WIS. Właściciel Problemu, Usługodawca i Inwestor wspólnie pracują na wymierną pozytywną zmianę w ich życiu (np. zmniejszenie samotności, poprawę samodzielności, znalezienie rodziny zastępczej itp.), dzięki czemu Odbiorcy Usług zyskują pewność, że świadczona im pomoc będzie najwyższej jakości.

Właściciel Problemu – bierze udział w innowacyjnym przedsięwzięciu społecznym, które skupia się nie tyle na samych działaniach, ile na mierzalnych efektach tych działań i zmianie, jaką wprowadzają w życie Odbiorców Usług.

Dodatkowo, zastosowanie mechanizmu WIS zdejmuje z Właściciela Problemu konieczność przeprowadzania żmudnej procedury wyboru Usługodawcy i bieżącego monitorowania jego działań (zajmuje się tym Organizator WIS), a dzięki odroczonej płatności umożliwia mu też realizację działań koniecznych, ale długotrwałych i kosztownych.

Usługodawca – dzięki mechanizmowi WIS zyskuje swobodę działania i możliwość przetestowania niestandardowych sposobów rozwiązywania złożonych problemów społecznych. Może też wreszcie skupić się na rezultatach swojej pracy i wprowadzaniu faktycznej zmiany w życie Odbiorców Usług. A korzystając ze środków Inwestora, w końcu nie musi martwić się o płynność finansową, nawet w realizacji długotrwałych działań.

Inwestor – uczestniczy w nowatorskim przedsięwzięciu, które zmierza do osiągnięcia pozytywnej zmiany społecznej w ważnych dla danej społeczności lokalnej dziedzinach, a w zamian za podjęcie ryzyka ma szansę na zwrot zainwestowanych środków i premię. W ten sposób ma możliwość zwiększyć swoje oddziaływanie społeczne poprzez ponowną inwestycję zwróconych środków finansowych z zakończonych sukcesem WIS.

Kontakt:

Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych SA
wis@tise.pl, tel. 22 636 07 40

Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
tel. 22 827 01 05

Projekt „TRUST BON – inwestycja w społecznie opłacalny efekt” realizowany jest przez Konsorcjum, w skład którego wchodzi: Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych SA (www.tise.pl), Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” (www.stocznia.org.pl) i Związek Miast Polskich (www.zmp.poznan.pl). Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Więcej informacji: www.obligacjespoleczne.eu.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

